biBUła

Biuletyn Informacyjny BUŁ

nr 1/2018 (121)
ISSN 2084-4670

SPIS TREŚCI

artykuły ..... Książki służące do nauki języka polskiego w pijarskiej szkole wydziałowej w Łowiczu w świetle inwentarzy bibliotecznych z 1817 r.

informacje ..... Jesteś bibliotekarką - aktywistką i rewolucjonistką? Masz szansę otrzymać Stypendium im. Olgi Rok.

leksykon BUŁ ..... Sekcja Wypożyczania Miejscowego
Sekcja Wypożyczania Zamiejscowego

ludzie książki ..... Kazuo Ishiguro

nowości książkowe

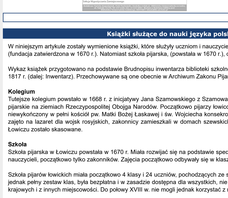

ARTYKUŁY

Książki służące do nauki języka polskiego w pijarskiej szkole wydziałowej w Łowiczu w świetle inwentarzy z 1817 r.

W niniejszym artykule zostały wymienione książki, które służyły uczniom i nauczycielom szkoły wydziałowej w Łowiczu, prowadzonej przez Zakon Szkół Pobożnych czyli pijarów, do nauki języka polskiego. Tutejsze kolegium powstało w 1668 r. (fundacja zatwierdzona w 1670 r.). Natomiast szkoła pijarska, (powstała w 1670 r.), od 1774 r. podlegała Komisji Edukacji Narodowej, która była szkołą podwydziałową, a w 1788 r. wydziałową.

Wykaz książek przygotowano na podstawie Brudnopisu inwentarza bibliotek szkolnej w Łowiczu 1817 r. (dalej Brudnopis.) i Inwentarza Biblioteki, Muzeum i wszelkiej szkolnej własności 1817 r.; Katalog Biblioteki Szkoły Wydziałowej Łowickiej 1817 r. (dalej: Inwentarz). Przechowywane są one obecnie w Archiwum Zakonu Pijarów w Krakowie. W Brudnopisie i Inwentarzu obok książek, które znajdowały się w bibliotekach szkolnych z 1817 r. dopisano także przedmioty z lat 1818-1829.

Kolegium

Tutejsze kolegium powstało w 1668 r. z inicjatywy Jana Szamowskiego z Szamowa herbu Prus, kasztelana gostynińskiego. W dniu 27 lipca 1670 r. arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Prażmowski zatwierdził jego fundację. Było to szóste kolegium pijarskie na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Początkowo pijarzy bowiem przebywali w 2 kamienicach, znajdujących się w obrębie rynku Starego Miasta. Dopiero w 1672 r. rozpoczęli budowę kościoła. W dniu 11 czerwca 1680 r. niewyłączony w pełni kościół pw. Matki Bożej Łaskawej i św. Wojciecha konsekrował biskup kuko-brzeski Franciszek Antoni Kobielski. W 1821 r. przy pobłe restauracji budynku kolegium pijarskiego zawalił się. W 1831 r. budynki pijarskie zajęto na lazaret dla wojsk rosyjskich, zakonnicy zamieszkali w domach szewskich. Kościół pijarów w 1831 r. został zamieniony przez Rosjan na skład prochu i stajnie. Po upadku Powstania Styczniowego w 1864 r. kolegium pijarskie w Łowiczu zostało skasowane.

Szkoła

Szkoła pijarska w Łowiczu powstała w 1670 r. Miała rozwijać się na podstawie specjalnych "Warunków", które, jak rektor otrzymał od kapituły gnieźnieńskiej i łowickiej. Pierwszym rektorem był Wojciech Siewierkiewicz, który mianował z urzędu nauczycieli, początkowo tylko zakonników. Zajęcia początkowo odbywały się w klasztorze szkół pobożnych, ale w 1673 r. po protestu zakonnic szkołę przeniesiono do kamienicy św. Doktorów.

Szkoła pijarów łowickich miała początkowo 4 klasy i 24 uczniów, pochodzących ze szkół publicznych miast arcybiskupów gnieźnieńskich: Łowicza, Skierniewic, Uniejowa, Kurzelowa, Piątku, Opatówka, Grzegorzewa i Turku. Szybko osiągnięto jednak pełny zestaw klas, była bezpłatna i w zasadzie dostępna dla wszystkich, nie tylko dla uczniów szkół w obrach prymasowskich, czy mieszkańców miejscowych i okolicznych, ale i z dalszych ziem: uczęszczali nawet synowie dygnitarzy krajowych i z innych miejscowości. Do połowy XVIII w. nie mogli jednak korzystać z niej synowie chłopscy.

Kościół pw. Matki Bożej Łaskawej i św. Wojciecha w Łowiczu, siedziba Ojców Pijarów

Językiem wykładowym w szkole pijarskiej była łacina. Na wzorach autorów klasycznych uczono składni, prozodii, układać mowy, panegiryki i wiersze łacińskie. W niższych klasach wykładano arytmetykę; istniała osobna klasa arytmetyki z ekonomią praktyczną. Elementy matematyki był w programie łowickiej szkoły od początkiów jej istnienia.

Nauka w kolegium pijarskim trwała osiem lat: dwie najniższe klasy uczniowie zaliczali w ciągu jednego roku, a w dwu ostatnich uczyli się przez dwa lata. Szkoła posiadała klasy niższe: parwę, infimę, principium, gramatykę oraz wyższe syntaksę, poetykę, retorykę, filozofię oraz czasowo teologię moralną. W roku szkolnym 1684/1685 klasy niższe liczyły 315 uczniów, natomiast wyższe 210 uczniów a zatem razem 525 scholarów. Pijarzy przejęli także nauczanie w kolegiackiej szkole parafialnej liczącej ponad setkę uczniów.

W 1742 r. ks. Jan Dziewierski, wikariusz kolegiaty łowickiej ufundował alumnat dla dzieci ubogich i sierot, uczęszczających do szkół pijarskich. W 1761 r. prymas Władysław Łubieński ustalił fundusze tego alumnatu zwanego "bartoszkami" a formalnie Instytutem św. Leonarda.

W łowickiej szkole pijarskiej urządzano przedstawienia teatralne sztuk łacińskich, wystawiane przez uczniów. Tematy wystawianych sztuk były połączeniem pobożności katolickiej z mitologią pogańską. Kolegium pijarskie kształciło obok przedmiotów podstawowych również w muzyce. Zakładano własną kapelę.

Od końca 1774 r łowicka szkoła pijarska zaczęła podlegać Komisji Edukacji Narodowej i stała się trzyklasową (każda klasa 2 lata; retoryka, poetyka, gramatyka, zwane teraz klasą pierwszą, drugą i trzecią) szkołą podwydziałową (powiatową) z prefektem i 3 nauczycielami (liczba uczniów wynosiła wówczas 300, a stan uczniowski liczyć miał, według wizytatora Jakuba Łodzia-Rogalińskiego, niezdawalnego). Mimo to pijarzy przekazali od 1777 r.) nieoficjalnie także klasy IV i V. W pierwszych latach szkoły podwydziałowej w trzech klasach w dwuletnim nauczaniu było ok. 100 uczniów, później do 200. Program KEN realizowano w pełni.

W 1781 r. liczba uczniów spadła do 110 (szlachty 41), nik pożniej w pijarskiej szkole było 123 scholarów, w 1783 i 1784 r. 130, w 1785 r. 148, 1786 r. 182, 1787 r. 204, 1788 r. 180, 1789 r. 151. Znacznie podniósł się natomiast poziom nauczania, chociaż w 1786 r. szkoła była że oceniona przez ówczesnych wizytatorów. W tym czasie jezyk polski na stale wszedł do nauczania w szkołach Zakonu Szkół Pobożnych. Obok niego uczono także innych języków nowożytnych: francuskiego i niemieckiego.

W 1786 r. prymas Michał Jerzy Poniatowski, prezes KEN zalożył w Łowiczu 4-letnią szkołę dla 14 stypendyótw (w 1789 r było ich już 22) wszystkich stanów, których powierzył opiece pijara ks. Wojciecha Zielińskiego, rektora kolegium łowickiego i jego następców, jedynie dozór nad nią miała mieć kapituła kolegiacka. Szkoła miała przygotowywać do zawodu organisty, kantora i nauczyciela szkoły parafialnej biednych, zdolnych chłopców.

W okresie zaboru pruskiego w latach 1793-1806 szkoła nadal prowadzili pijarzy. Starali się oni nadal realizować zasady KEN, bowiem pozzątkowo rząd zaborczy nie wydał nowych przepisów szkolnych. Robili to pomimo trudności, jakie spotykały ich ze strony Prusaków i braku odpowiednich środków, co przekładało się na bardzo zły stan ich lekcyjnych. Liczba uczniów wynosiła wówczas od 100 do 150.

Na przełomie 1806/1807 r. po wybuchu powstania w zaborze pruskim wychowankowie łowickiej szkoły pijarskiej zaczęli wstępować do wojska narodowego. Okres Księstwa Warszawskiego to odrodzenie się szkoły.

W czasach Królestwa Polskiego (1815-1830) szkoła pijarska miała status szkoły wydziałowej, który otrzymała zapewne już w okresie księstwa Warszawskiego.

W pierwszych latach Królestwa Polskiego pijarzy łowiccy mieli trudności z dokonaniemm warunków nauczania. W roku szkolnym 181/1820 było ó klas: pierwsza była w dwu oddziałach i liczyła 244 uczniów z czego 179 opłaciło wpisowe, w klasach 1-4 po 9 florenów, w klasach 5-6 po 12 florenów, natomiast od wpisu zwolnionych było 18 uczniów. Ene. fundacyjnych i biednych było 47. W roku szkolnym 1824/1825 do szkoły wydziałowej uczęszczało 107 scholarów: 30 w pierwszej klasie, tyle samo w drugiej, 25 w trzeciej i 10 w czwartej, w 1826/1827 było 160 uczniów: w klasie pierwszej 70, w klasie drugiej 48, w klasie trzeciej 22, w klasie czwartej 20, w 1829/1830 było 193 uczniów: w pierwszej klasie 60, w drugiej 64, w trzeciej 43, w czwartej 26, w 1830 181, w 1830/1831 159, w 1831 79 w piepsi klasach (Powstanie listopadowe).

W owczesnej szkole pijarskiej wykładano historię świata, nauki przyrodnicz, mitologię, język polski, łaciński, niemiecki, francuski, logikę, algebrę, logarytmy, geometrię, trygonometrię, solidometrię, fizykę, historię naturalną, kosmografię, technologię, geografię, historię, statystykę, prawo prusiie (od 1797 r.), konstytucję krajową, rysunki, kaligrafię. Uczono także temperować pióra i fabrykować atrament. Pod koniec istnienia szkoły pijarskiej wprowadzono jednolite umundurowanie uczniów.

Kiedy w 1821 r. budynek szkolny zawalił się (zob. wyżej) władze szkolne Królestwa Polskiego chciały przenieść kolegium do Rawy (m. in. z tego powodu małej liczby uczniów), ale ostatecznie szkołę przeniesiono do budynku seminarium księży misjonarzy. Tam nadal była zarządzana przez pijarów. W sierpniu 1831 r. po zajęciu Łowicza przez Rosjan nauka w szkole przerwano i już nie wznowiono. W 1832 r. pijarzy polscy zostali całkowicie odsunięci od kształcenia młodzieży. Szkołę reaktywowano w 1833 r. ale już pod zarządem świeckim jako szkoła obwodową.

Do nauczania języka polskiego używano następujących dzieł: Ignacego Krasickiego Dzieła wierszem i prozą wydane przez Franciszka Ksawerego Dmochowskiego w Warszawie w 1812 r. (10 tomów in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), tegoż autora Bajki wydane w Warszawie (1 tom in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu) Juliana Ursyna Niemcewicza Sprawy Historyczne wydane w Wiuzlawie w 1816 r. (1 tom in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu) i Bayki Nowe, wydane w Warszawie (1 tom in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu) oraz Bayki i Powieści wydane w Warszawie w 1820 r. (2 tomy in octavo; wymienione w Inwentarzu) Stanisława Kostki Potockiego Podhwały, innej i rozprawy wydane w Warszawie w 1810 r. (6 tomów in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Piotrowgo Przeczytalnego Loka wydane w Warszawie w 1816 r. (1 tom in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Filipa Nereusza Golańskiego O wymowie i Poezyi wydane w Wilnie w 1808 r. (1 tom in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Adolfa Kamieńskiego Edukacya Obywatelska wydana w Warszawie w 1774 r. (1 tom in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Onufrego Andrzeja Kopczyńskiego Gramatyka Narodowa na Klasay I. II. III.ia z przypisami wydana w Warszawie w 1816 r. (3 tomy in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu) oraz Grammatyka Języka Polskiego wydane w Warszawie w 1817 r. (1 tom in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Pawła Chrzanowskiego Wybór różnych gatunków mowy wolnej wydane w warszawie 1816 r. (1 tom in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Franciszka Karpińskiego Dzieła rozmaite wydane w Warszawie w 1806 r. (4 tomy in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Feliksa Bentkowskiego Historya Literatury Polskiey wydana w Warszawie w 1814 r. (2 tomy in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Chrzciciela Salademickiego Poezyi wydane w Wilnie w 1818 r. (3 tomy in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Samuela Bogumiła Linde Słownik Jezyka Polskiego wydany w Warszawie w 1807 r. (6 tomów in octavo; wymienione w Brudnopisie i Inwentarzu), Szczepana Rodkiewskiego Krótki zbiór uwag o stylu i ego rozmaitości wydane w Warszawie w 1822 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu), Pierra Jusieu de Laurent Pan Maciej z jedrychowa Dreliichaz Jarmarkowy wydany w Warszawie w 1819 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu), Franciszka de Salignac de La Mothe O wychowaniu młodzieży płci żeńskiej w tłumaczeniu Modesta Walta Kosickiego wydane w Warszawie w 1823 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu) Franciszka Ksawerego Dmochowskiego Eneida Wirgiliusza wydana w Warszawie w 1809 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu) i Iliada Homera wydana w Warszawie w 1804 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu) oraz Plama rozmaite wydane w Warszawie w 1826 r. (2 tomy, in octavo; wymienione w Inwentarzu), Nikołaj Iwanowicza Grieczа Rys historycznyi literatury rossyyskiey w tłumaczeniu Samuela Bogumiła Linde (2 tomy in octavo; wymienione w Inwentarzu), Klementyny z Tańskich Hoffmanowej Pamiątka po dobrej Matce wydana w Warszawie w 1823 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu) i Amelia Matki wydana w Warszawie w 1824 r. (3 tomy in octavo; wymienione w Inwentarzu), Feliksa Franciszkiego Georgik Wirgiliusza wydane w Warszawie w 1819 r. (3 tomy in octavo; wymienione w Inwentarzu), Elżbiety (Izabeli) Czartoryskiej, Pielgrzym w Dobromilu wydany w Warszawie w 1819 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu), Józefa Kalasantego Szaniawskiego Rady przyjacielskie wydane we Lwowie w 1823 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu), Charlesa Philippa Reiffa Gramatyka Rosszyyska wydana w Wilnie w 1823 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu) Edwarda Young Nocy Jurga (2 tomy in octavo; wymienione w Inwentarzu), Ignacego Tańskiego Wiersze i pisma różne wydane w Warszawie w 1816 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu), Carla Gottlieba Samuela Heuna Cnota tryumfująca nad zrodzną w tłumaczeniu Michała Wiazgirda wydana w Wilnie w 1815 r. (3 tomy in octavo; wymienione w Inwentarzu), Jana Gorczyzawskiego Poezye dopełkiadane i własne wydane w Warszawie w 1818 r. (2 tomy in octavo; wymienione w Inwentarzu), Zadania na celniejsze Reguły Konstrukcji Języka Polskiego wydane w Warszawie w 1822 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu), Tomasza Szumskiego Dokładna nauka Jezyka Polskiego wydana w pozniaiu w 1809 r. (2 tomy in octavo; wymienione w Inwentarzu), K. L. Szallera (Schaller) Zasady Poezyi i Wymowy w tłumaczeniu Jana Kazimierza Ordyńca wydane w 1827 r. (2 tomy in octavo; wymienione w Inwentarzu), Stanisława Jachowicza, Bayki przypowiastki wydane w 1829 r. (1 tom in octavo; wymienione w Inwentarzu) oraz Popisy uczniów Pojsy uczniów Szoły Wojewódzkiey Lisoun wydany w Warszawie w 1825, 1826 r. (2 tomy in quarto wymienione w Inwentarzu), Popis uczniów Konwiktu XX PP (Księży Pijarów) wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in quarto wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły wojewódzkiej Łukowskiey XX PP wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo, wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Kieleckey XX PP wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo, wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Wowiec Lubelskiey XX PP (wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo, wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Wojewódzkiey Płockiey XX PP wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo, wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Wojewódzkiey przy Długiey Ulicy XX PP (Księży Pijarów) wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo, wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Wojewódzkiey Seynerskiey XX PP wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo, wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Wojewódzkiey Szczebrzeszyńskiey XX PP wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo, wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Wydziałowej Łęczyckiey XX PP Warszawa 1826 1 t. in octavo (1 tom in octavo; wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Wydziałowej Warszawskiey XX Dominikanów wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo; wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Wydziałowej Pinczowskiey wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo; wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów Szkoły Wojewódzkiej płockiey wydany w Warszawie w 1826 r. (1 tom in octavo; wymieniony w Inwentarzu), Popis publiczny uczniów Liceum Warszawskiego wydany w Warszawie w 1824 r. (3 tomy in octavo; wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów Konijwitki Warszawskiego 1812, 1814, 1817, 1818, 1819, 1820, 1822 (wymieniony w Inwentarzu), Popis uczniów szkoły Wojewódzkiej XX Piarów Długiey Ulicy] 1813, 1814, 1818, 1821, 1825 (wymienione w Inwentarzu), Popis publiczny Szkół przyzgłowych Krakowskich i św. Anny i św. Barbary wydany w Krakowie w 1818 r. (wymieniony w Inwentarzu), Popis publiczny Szkoły przygłówney Włocławskiey wydany w Płocku w 1823 r. (wymieniony w Inwentarzu).

W świetle wymienionych inwentarzy w pijarskiej szkole łowickiej w omawianym okresie znalazło się 56 tytułów książek (88 woluminy) służących do nauki języka polskiego. W 1824 r. w tutejszej bibliotece znajdowało się ogółem 231 książek, w 1826 r. 277 książek, 104 czasopism, 2 atlasów i 9 map, a w 1830 r. 750 książek, 2 atlasów i 20 map w 1830 r. oraz 505 książek, 35 czasopism, 4 atlasów, 16 map i 205 rycinków i ryon.

Od czasów Komisji Edukacji Narodowej jezyk ojczysty na stale wszedł do programu nauczania w szkołach Zakonu Szkół Pobożnych. Jak stwierdził w 1782 r. wizytator szkolny "Wymowy i wierszopisarstwo w [...] polskim jezyku zaszczepiło w uczniach początki dobrego stylu i gustu".

Bibliografia

Źródła rękopiśmienne

Archiwum Zakonu Pijarów w Krakowie

sygn. Col. Lov. 17: Brudnopis biblioteki szkolnej w Łowiczu 1817 r.

sygn. Col. Lov. 18: Inwentarz Biblioteki, Muzeum i wszelkiej szkolnej własności 1817 r.

Wydawnicze źródłowe

Rocznik Instytutów Religijnych i Edukacyjnych w Królestwie Polskiem, 1, 1824; 2, 1826/1827; 3, 1830.

Opracowania:

Adriana M., Biblioteki publicznych szkół średnich Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego do r. 1831, Roczniki Biblioteczne" 22, 1978, s. 11-55.

Collegium lovicense (szkice z dziejów pijarów w Łowiczu), red. W. J. Wysocki, Łowicz 1985.

Czapnik M., Księgozbiory klasztorów w Łowiczu i ich poskasowe losy, [w:] Kasaty klasztorne na obszarze dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i na Śląsku na tle procesów sekularyzacyjnych w Europie, t. 3, Wrocław 2014, s. 205-220.

Estreicher K., Bibliografia polska, cz. III: Obejmująca druki stólesc XV-XVIII w układzie abecadłowym

Estreicher K., Bibliografia polska 120,00 druków. Cz. I. Stólecie XIX.

Wegner J., Z dziejów naszej szkoły w Łowiczu (1668-1968), [w:] Księga pamiątkowa koła wychowanków i wychowanek szkół średnich Ogólnokształcących w Łowiczu 1968-1968, red. Z. Pagowski, [Warszawa 1968], s. 8-16.

Zaciski K., Szkoła pijarów w Łowiczu w latach 1773-1805, "Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Pedagogiczne i Psychologia" 12, 1970, s. 259-290.

(Tomasz Stolarczyk)

INFORMACJE

Jesteś bibliotekarką - aktywistką i rewolucjonistką? Masz szansę otrzymać Stypendium im. Olgi Rok.

Prasa kobieca to bogate źródło informacji o bieżących wydarzeniach odpowiednio oświetlanych i komentowanych. Dobór informacji i sposób ich uwypuklenia pozwala zyskać zamierzone cele. Pamiętajmy jednak, że cechą podstawową informacji prasowej jest jej prawdziwość. Zatem zachęcam do przeczytania czasopisma: "Uroda Życia" z października 2017 roku, ze zwróceniem szczególnej uwagi na artykuł pt.: "Moc w bibliotece", zawartego w nowym cyklu Kobiety - kobietom, jest to wywiad przeprowadzony przez Aleksandrę Pezda z Anną Rok - inicjatorką tworzenia Stypendium im. Olgi Rok - dla bibliotekarek. Corroczny konkurs organizowany przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce nazwano "Projekt babcia", gdyż Anna Rok zakłada fundusz wieczysty i rozpoczęła działania na rzecz zmarłej w 2007 roku babci. Olga Rok była warszawską bibliotekarką - rewolucjonistką, która za swą pracę dostawała medale, pisano o niej artykuły w "Życia Warszawy", "Expresie Wieczornym", a nawet powstał biograficzny film. Z przeciwieństwa do innych bibliotekarek w tamtych latach, Olga Rok robiła to wszystko w bibliotece na Mokotowie, czego chciały dzieci: kółko teatralne, korepetycje, zwiedzanie miasta tłu. Przede wszystkim traktowała dzieci po partnersku.

Stypendium im. Olgi Rok przyznawane jest bibliotekarkom podejmującym interesujące działania we współczesnym bibliotekarstwie. Istotne jest zaangażowanie społeczne w pracy czytelnikami i korzystanie z metod ukierunkowanych na aktywizację kulturalną społeczności lokalnej. Zainteresowanie wzbudzają takie biblioteczne historie, jak: rajdy rowerowe, konkurs na potrawy literackie, projektowanie mebli dla biblioteki, fotograficzna kampania "Czytam, bo...", organizowanie dzieciom zajęć w pasiece, prowadzenie kursu wegetariańsgo gotowania, czy aktywny sprzeciw wobec cierpienia zwierząt hodowlanych. Wśród czterystu wniosków, jakie do tej pory rozpatrywano podczas wyłaniania stypendysty, były również bardziej stereotypowe pomysły, jak: szyjełkowanie dla pań albo warcaby. Nagradzane są działania bibliotekarek, które zaspokajają ludzkie tak zwane trzecie miejsce, czyli przestrzenie, które odpoczuła ich od pędu domowych i środowiska pracy oraz daje odpoczynek od codziennych trudów. Biblioteka w opinii Anny Rok, to "strefa publiczna, dostępna dla każdego za darmo, gdzie można się spotkać z ludźmi zupełnie innymi niż ci, których widujemy na co dzień"[1].

W opinii bohaterki artykułu zaskakująca jest niewyczerpywalna energia bibliotekarek, ich świeża i odkryczna pomysły, a także bardzo młody wiek. W pierwszych latach działalności nagradzano aktywistki z małych miast i wsi, ale obecnie zauważono, że ogromnego znaczenia nabiera konieczność pobudzania mieszkańców wielkomiejskich osiedli.

Na zupełnie nowych osiedlach ludzie się nie znają, nie ma żadnych placówek kulturalnych i na bibliotekach spoczywa ciężar odpowiedzialności za tworzenie nowej społeczności. W dużych miastach bardzo trudno jest rozkręcić dobrą bibliotekę. Na przykład jedna z pań wyróżnionych w edycji 2016, postanowiła przyciągnąć mieszkańców Woli, zachęcając do polubienia muzyki ludowej. W tym celu zaprasza muzyków, zwozi instrumenty i prowadzi zajęcia z muzykoterapii dla niepełnosprawnych dzieci.

Okazuje się, że w polskich bibliotekach dzieją się niezwykłe rzeczy. Z inicjatywy wyjątkowej kobiety Anny Rok, współczesne bibliotekarki - aktywistki, rewolucjonistki mogą otrzymać nagrodę finansową za wkład pracy w kulturalny rozwój społeczności lokalnych.

[1] A. Rok, Moc w bibliotece, rozm. Aleksandra Pezda "Uroda Życia" 2017, nr 10, s. 72-76. Renata Felińska

(Renata Felińska)

LEKSYKON BUŁ

Sekcja Wypożyczania Miejscowego

Sekcja Wypożyczania Miejscowego. Sekcja Wypożyczalni Miejscowej Wydziałowej wchodzi w skład Oddziału Udostępniania Zbiorów. Zlokalizowana na parterze nowego gmachu Biblioteki Głównej, czynna jest od poniedziałku do soboty od 8.00 do 20.00 oraz w niedziele od 9.00 do 14.00. Znajduje się w niej pięć stanowisk do obsługi czytelników, oraz stanowisko kasowe, gdzie dokonuje się opłat zgodnie z cennikiem usług (załącznik do zarządzenia nr 117 Rektora UŁ z dnia 14.06.2017 r.).

W wypożyczalni dokonuje się rejestracji czytelnika. Aby aktywować konto niezbędne jest wypełnienie oświadczenia użytkownika systemu biblioteczno-informacyjnego. Udostępnianie są na zewnątrz tylko pozycje książkowe wydane po 1950 roku. Zamówienia kierowane do wypożyczalni realizowane są w ciągu pięćdziesięciu minut, a czytelnik ma trzy dni robocze aby je osobiście odebrać. Książki sprowadzane są z magazynów za pomocą windy towarowej, oraz systemu transportu podwieszanego Telelift.

W wypożyczalni dokonuje się prolongaty pozycji książkowych, pod warunkiem, że nie zostały one zarezerwowane przez innego czytelnika. Aby uzyskać przedłużenie niezbędne jest okazanie wypożyczonego egzemplarza. Tutaj również przyjmowane są zwroty książek z magazynu oraz wniosek dostępu, a także można uzyskać wpis do karty obiegowej.

Korzystanie z usług wypożyczalni możliwe jest po okazaniu karty bibliotecznej, karty absolwenta lub autoryzowanej elektronicznej legitymacji studenckiej.

(Justyna Rakoczy)

Sekcja Wypożyczania Zamiejscowego

Sekcja Wypożyczania Zamiejscowego zlokalizowana jest na drugim piętrze w nowej części gmachu Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Świadczy usługi sprowadzania materiałów bibliotecznych dla czytelników, zarówno w formie fizycznej, jak i elektronicznej, z zasobów bibliotek polskich i zagranicznych oraz z licencjonowanych źródeł elektronicznych. Udostępnia również zbiory własne bibliotekom krajowym i zagranicznym na podstawie zamówień elektronicznych oraz rewersów tradycyjnych opatrzonych pieczęcią bibliotek zamawiających.

Przedmiotem wypożyczeń międzybibliotecznych są głównie książki oraz kopie artykułów z czasopism, a także inne materiały biblioteczne (mikrofilmy. Warunkiem realizacji zamówień jest brak poszukiwanych materiałów bibliotecznych w łódzkich bibliotekach. Przy składaniu zamówień czytelnik zobowiązany jest podać dokładne dane bibliograficzne poszukiwanego dzieła. Oryginały sprowadzonych dzieł udostępniane są wyłącznie na miejscu w Sekcji Czytelni Głównej. Przy korzystaniu z nich obowiązuje przestrzeganie regulaminu i wszelkich specjalnych wymogów biblioteki wypożyczającej dzieło. Aby ułatwić zainteresowanym proces zamawiania publikacji, na stronie internetowej biblioteki zostały udostępnione formularze online, dostępne dla czytelników oraz dla bibliotek polskich i zagranicznych. Czytelnicy powiadamiani są drogą mailową o zrealizowaniu zamówień, o terminie ich przybycia oraz o wysokości rachunku (w przypadku gdy biblioteka wypożyczająca zrealizowała zamówienie odpłatnie). Termin zwrotu wypożyczonych materiałów określa biblioteka wypożyczająca.

Sekcja Wypożyczania Zamiejscowego prowadzi również odpłatne dostarczanie tekstów artykułów z czasopism za pośrednictwem serwisów Subito i GetInfo. Subito to serwis online oferujący usługi w zakresie elektronicznego zamawiania i dostarczania tekstów artykułów znajdujących się w zbiorach bibliotek niemieckich i austriackich. GetInfo jest portalem Niemieckiego Instytutu Badawczego Nauki i Technologii w Hanowerze, który umożliwia przeszukiwanie wszystkich ważnych jakościo baz danych z zakresu technologii, zarządzania, inżynierii chemicznej, biotechnologii, informatyki, fizyki, matematyki, architektury itp. Zamówienia realizowane są odpłatnie, zgodnie z cennikiem instytucji realizującej zamówienie.

(Aleksandra Chruściel)

LEKSYKON - dotychczas opracowane hasła

LUDZIE KSIĄŻKI

Kazuo Ishiguro

Literacka Nagroda Nobla 2017 roku.

Literatura to jedyna dziedzina sztuki, którą uwzględnił Alfred Nobel, ustanawiając nagrodę swego imienia. Wszystkie nagradzane dziedziny zostały zapisane w testamencie fundatora. Wyjątek stanowi ekonomia, którą ufundował centralny bank Szwecji w 1968 roku.

Literacka Nagroda Nobla uchodzi za najbardziej prestiżową na świecie nagrodę w tej dziedzinie. Laureata wybiera Akademia Szwedzka, w skład której wchodzi 18 dożywotnio wybieranych członków, głównie z grona szwedzkich pisarzy, poetów, filologów i historyków.

Nazwisko laureata Kazuo Ishiguro ogłoszone zostało 5 października 2017 r. przez Komitet Noblowski w Sztokholmie, zaś sama nagroda wręczana jest tradycyjnie 10 grudnia, w rocznicę śmierci jej fundatora - szwedzkiego przemysłowca Alfreda Nobla. Oprócz honorowego medalu, wyróżniony mą laureat otrzymuje również gratyfikację pieniężną. W roku 2017 jest to suma 9 milionów koron szwedzkich (około 940 tys. euro).

Kazuo Ishiguro, brytyjski pisarz japońskiego pochodzenia, jest 114. pisarzem, który odbierze Literacką Nagrodę Nobla. Nazwisko autora znalazło się wśród 240 zgłoszonych, z których 195 ostatecznie nominowano do nagrody. Sam Ishiguro nie był faworytem ani krytyków, ani zakładów bukmacherskich. Przyznając tę prestiżową nagrodę, Szwedzka Akademia zaskoczyła w tym roku wszystkich, tym bardziej, że po Bobie Dylanie, laureacie z 2016 r., „nonoowany został inny przedstawiciel anglojęzycznego kręgu kulturowego. Zapewne był to trudny wybór, choć należy zauważyć, że intelektualnie rozwijający. Krytykujący decyzję Komitetu Noblowskiego uważają ją za rozczarowującą twierdząc, że jako dość znany pisarz, Kazuo Ishiguro niczego już dla czytelnika nie odkywa, a jego literatury nazywają popularną.

W uzasadnieniu wyboru, sekretarz Akademii Sara Danius, powiedziała o tegorocznym laureacie: "Gdyby połączyć Jane Austin i Franza Kafkę, ma się Kazuo Ishiguro w pigułce. Potem trzeba dodać odrobinę Prousta. Jednocześnie jest pisarzem ogromnie spójnym. Stworzył swoje własne uniwersum estetyczne" i dodała, iż "w swych powieściach o wielkiej emocjonalnej sile odsłoniował pod naszym łuzoryczym poczuciem tożsamości ich światem".

Kazuo Ishiguro urodzony w Nagasaki w Japonii w 1954 r., wymigrował wraz z rodzicami do Wielkiej Brytanii w wieku 7 lat, a do kraju dziecińtwa wrócił dopiero, jako dojrzały człowiek. Studiował literatury w Kent. Oderwał staranne, brytyjskie wykształcenie, wnosząc w angielską kulturę literacką osobiste dziedzictwo kulturowe. W jednym z wywiadów dla "Newsweeka" w 2011 r. stwierdził, że: " [ ] Niemal przez całe dorosłe życie czułem się wyłączony. Nie byłem ani Japończykiem, ani Brytyjczykiem, dlatego zapewne tak wielu bohaterów moich powieści to ludzie żyjący poza normalnym społeczeństwem, odtrąceni, pogubieni [ ]".

Ishiguro stał się jednym z najwyżej cenionych pisarzy współwyczorzych nowej literatury angielską, spośród przybyłych z innych krajów i innych kultur. Nie jest łatwo sklasyfikować Ishiguro, gdyż pisząc, sięga po różne formy wyrazu. Czytelnik żródem inspiracji jest dla autora historia, ale tworzy również literaturę wychodzącą w stronę science-fiction czy fantasy.

Swoją debiutancką powieść "Pejzaż w kolorze sepii" (A Pale View of Hills) wydał w 1982 r. Zainteresowanie wzbudził wówczas subtelny urok stylistyczny dzieła. Kolejną powieść, "Malarz świata ulotny" z 1986 r. (An Artist of the Floating World), wyróżniono nominacją do Nagrody Bookera, by w tym samym roku uhonorować ją nagrodą Whitebread Award. Fałbę, podobnie jak w przypadku pierwszej powieści, umieścił pisarz w mieście Nagasaki, prezentując przepiękny obraz przemian obyczajowych i społecznych w Japonii po II wojnie światowej. Rok 1989 przyniósł Ishiguro zaszczyna brytyjską Nagrodę Bookera za książkę "Okruchy dnia" (The Remains of the Day). Dzieło tej powieści czyni poczytność, popularność i sławę. Książka sprzedawała się bardzo dobrze, a sam autor stał się w Wielkiej Brytanii rozpoznawalnym pisarzem. Fabuła opiera się tutaj na narracji angielskiego kamerlinera Stevensa. Stevens, podporządkowany całkowicie służbie u lorda Darlingtona, w imieniu chlebodawcy odkrywa, że całe jego dotychczasowe życie jest jedynie namiastką prawdziwego egzystencji i że bezpowrotnie utracił szansę na osobiste szczęście. Jest to również powieść, przeznitująca faszystowskie sympatie części brytyjskich elit podczas II wojny światowej. Szczególną sławę przyniósła Kazuo Ishiguro ekranizacja powieści z 1993 r. "Okruchy dnia" adaptował James Ivory. Główne role w filmie zagrał duet aktorski: Antony Hopkins w roli kamerdynera Stevensa i Emma Thomp